

Historische Collectie Genie 2019 - 2024

1. ALGEMEEN

1.1 Missie

De Historische Collectie Genie (ook bekend als Geniemuseum):

- wil uitdragen dat de Genie (verenigd in het Regiment Genietroepen) als onderdeel van de Koninklijke Landmacht, van groot belang is voor de Nederlandse gemeenschap in heden en verleden.
- houdt zich bezig met het behouden, beheren, verzamelen, onderzoeken van de collectie; met het presenteren en tentoonstellen ervan en met het uitoefenen van de museale bedrijfstak.
- is onderdeel van het Huis van het Regiment Genietroepen en biedt ruimte aan het actieve vaandel van het regiment, het bureau van de regimentscommandant en het regiment in brede zin.
- wil een bijdrage leveren aan de beleving van traditie en geschiedenis van de leden van het Regiment Genietroepen en fungeren als visitekaartje van de Koninklijke Landmacht.
- wil (indirect) een bijdrage leveren aan de werving van KL personeel, in het bijzonder geniepersoneel.

1.2 Verzamelgebied

De Historische Collectie Genie, beheerd door stichting de Historische Genieverzameling, verzamelt objecten en documenten, die betrekking hebben op het Wapen der Genie en haar geschiedenis vanaf de oprichting in 1748. Aangezien het Wapen der Genie nog bestaat en er geen reden is om aan te nemen, dat het zal worden opgeheven, is de verzameling in principe oneindig. De beschikbare ruimte, zowel in presentatie en in depot, is echter beperkt. Hierdoor is het noodzakelijk, dat het collectiebeleid strikt wordt toegepast. Daarnaast is een aantal volumineuze objecten (o.a. bruggen en bouwmachines) noodzakelijkerwijs in de openlucht opgesteld en daardoor moeilijk te conserveren. Het stichtingsbestuur streeft er daarom naar, van al deze objecten ook modellen en beeldmateriaal aan te houden en te verwerven.

1.3 Positionering

De Historische Collectie Genie is één van de grotere historische collecties van de Koninklijke Landmacht.

De Historische Collectie Genie is de enige historische collectie in Nederland gespecialiseerd in het wapen der Genie. De collectie van het Nationaal Militair Museum (NMM), onderdeel van de Koninklijke Stichting Defensiemusea (KSD), richt zich op "de krijgsmacht van ons land door de eeuwen heen". Het Regiment Genietroepen maakt een (klein) deel uit van de krijgsmacht. De Historische Collectie Genie vormt een overlap met, maar vooral ook een specialisatie op het verzamelgebied van het NMM en de Defensiemusea.

Voor wat betreft de boekwerken en geschriften van de collectie bestaan goede relaties en samenwerking met het Nederlands Instituut Militaire Historie en de Stichting Geschiedschrijving Genie.

2. COLLECTIE OP HOOFDLIJNEN

2.1 Collectiebeschrijving

Collectiehistorie

In mei 1948 bestond het Regiment Genietroepen 200 jaar. Ter gelegenheid van dit jubileum werd een tentoonstelling over de regimentsgeschiedenis ingericht in de Kromhoutkazerne te Utrecht. Initiatiefnemer hiervan was de toenmalig luitenant-kolonel J.C.G. Nottrot, commandant van het Depot Pioniers. De tentoonstelling werd geopend door de weduwe van de generaal Snijders en o.m. bezocht door Z.K.H. Prins Bernhard.

De tentoongestelde voorwerpen werden door vele personen en instanties in bruikleen afgestaan. Luitenant-kolonel Nottrot probeerde al snel en met succes, de tentoonstelling een permanent karakter te geven en wist hiervoor vele voorwerpen te behouden. De permanente tentoonstelling kreeg aanvankelijk de naam "Geniemuseum", maar die is later gewijzigd.

Tien jaar later kreeg de collectie, inmiddels overgebracht naar de Koning Willem I kazerne te 's-Hertogenbosch, uitbreiding vanwege de viering van het 210-jarig jubileum. Bovendien werden er op kosten van de Vereniging van Officieren der Genie vitrines en kasten aangeschaft.

In 1959 werd de Stichting de Historische Genieverzameling opgericht, waarin de collectie werd ondergebracht.

Vanwege de reorganisatie van het Depot Genietroepen in 1966, verhuisde de collectie naar de Frederik-Hendrikkazerne te Vught. Enkele jaren later volgde opnieuw een verhuizing, ditmaal naar gebouw K op de Van Brederodekazerne te Vught. Vanaf 1970 is hier de Historische Genieverzameling gevestigd, later bekend als Geniemuseum en nu als Historische Collectie Genie. De Historische Collectie is gehuisvest in het Huis van het Regiment Genietroepen: dit huis heeft o.a. een multifunctionele ontvangstruimte; een Regimentskamer tevens vergaderruimte, een binnen- en buitenexpositie, een bibliotheek, een ontmoetingsruimte voor veteranen en oud-militairen en monumenten voor gedenken en herdenken.

Vanaf 1998 ontwikkelde de collectie zich als een publieksmuseum en is vanaf 2004 ingeschreven in het Nederlands Museumregister.

Cultuurhistorische waarde

De cultuurhistorische waarde van de collectie is belangrijk te noemen. De ontwikkeling van de Nederlandse militaire infrastructuur, de pioniersjaren van de luchtvaart en de ontwikkeling van communicatiemiddelen zijn onderwerpen waarbij de Genie nauw betrokken is geweest. De ingenieurs van de Genie bouwden grootse verdedigingswerken, kazernes en andere militaire complexen en zijn hierdoor mede gezichtsbepalend geweest voor het Nederlandse landschap. Op grond hiervan kan men stellen, dat de Genie al in het verre verleden betrokken is geweest bij de Nederlandse samenleving en zijn omgeving. De Historische Collectie Genie bevat bijzondere en unieke objecten, die deze stelling ondersteunen.

Adlib

De gegevens van de (deel)collecties zijn vastgelegd in het geautomatiseerde registratiebestand Adlib-standaard, een veel gebruikt systeem binnen de museale wereld in Nederland.

De gegevens kunnen in Vught worden geraadpleegd door andere musea of door particulieren (met uitzondering van privacy gevoelige gegevens).

Kerncollectie

Een kerncollectie is dat deel van de collectie, dat gezichtsbepalend is voor de instelling. De doelstelling en de cultuurhistorische waarde van de objecten bepalen samen wat de kerncollectie is.

Tot de kerncollectie van de Historische Collectie Genie behoren:

- Deelcollectie bruggen en groot mechanisch en drijvend materieel
- Deelcollectie modellen en instructiemiddelen
- Deelcollectie mijnen en springmiddelen
- Deelcollectie Nucleaire, biologische en chemische beschermings- en instructiemiddelen (NBC)
- Deelcollectie Duiken
- Deelcollectie Uniformen en persoonlijke uitrusting.

2.2 Collectievorming

Verzamelen

Het verzamelen en uitbreiden van de collectie kan op de volgende manieren:

- Schenkingen door de Koninklijke Landmacht
- Schenkingen van particulieren. Hierbij gaat de schenking in principe geheel over in eigendom van de Stichting de Historische Genieverzameling, die ook beslist of het geschonken object wordt tentoongesteld dan wel wordt opgeslagen of afgestoten. Hiervoor goede afspraken gemaakt, vastgelegd in een overdrachtsovereenkomst.
- Ruilingen met andere historische collecties of militaire musea.
- Aankopen van derden. In verband met de beperkte financiële mogelijkheden zal dit alleen in uitzonderlijke gevallen plaatsvinden.
- Bruikleenverstrekkingen, maar alleen bij tijdelijke exposities.

Alles wat belangrijk en kenmerkend is in relatie tot het Wapen der Genie of haar geschiedenis, alsmede al het geniematerieel en uitrustingen, kunnen in principe in aanmerking komen voor verzameling. Daarnaast alle bijbehorende documentatie, zoals voorschriften, instructiekaarten, films, foto's, kaarten, digitale informatiedragers etc., ook als deze betrekking hebben op periodes waarin Genie-eenheden buiten Nederland zijn ingezet.

Met name dit laatste behoeft sterke aandacht. De actuele geschiedenis, en dan met name voor wat betreft de Genie-inzet bij (vredes)missies, moet actief worden verzameld. Voorwerpen uit de recente geschiedenis moeten juist nu aan de collectie worden toegevoegd.

Selecteren

Gelet op de doelstelling, de oneindigheid van het verzamelgebied, de exploitatiekosten en de beperkte ruimte, dient streng te worden geselecteerd op de criteria: cultureel, traditioneel en historisch belangrijk voor het Regiment Genietroepen.

Per deelcollectie kan worden aangegeven hoe de prioriteiten in het verzamelbeleid liggen:

Emblemen en onderdeel karakteristiek

Geen beperkingen, mits een duidelijke relatie met het Regiment Genietroepen.

Afbeeldingen

Geen beperkingen

Persoonlijke Uitrusting

Hiervan zullen maximaal drie exemplaren van elk object worden aangehouden, bij voorkeur aantoonbaar afkomstig van een genist.

Bruggen en groot mechanisch en drijvend materieel

De mogelijkheid bestaat, dat in dit thema zeer volumineuze objecten moeten worden opgenomen zoals brugleggende tanks e.d. Van deze objecten, die ook zeer onderhoudsintensief zijn, zal niet meer dan één exemplaar in de buitencollectie worden opgenomen. Van bruggen zal het museum slechts een klein deel in de verzameling opnemen. Van al deze objecten zullen zoveel mogelijk schaalmodellen en goed beeldmateriaal worden verworven.

Mijnen en Springmiddelen

Geen beperkingen

Nucleaire, Biologische en Chemische Beschermings- en instructiemiddelen

In dit thema zullen keuzes moeten worden gemaakt: Van objecten, die in Nederland in gebruik zijn geweest zullen maximaal drie exemplaren worden aangehouden; van overige objecten wordt volstaan met één exemplaar.

Fanfarekorps der Genie

Aangezien niet kan worden verwacht, dat deze deelcollectie nog aanzienlijk zal worden uitgebreid, legt de Stichting zich nog geen beperkingen op.

Gereedschappen en (meet)instrumenten

Voor zover deze objecten uitsluitend binnen de krijgsmacht zijn gebruikt zullen deze worden verzameld. Voor het overige kan worden volstaan met documenten.

Modellen en instructiemiddelen

Vooraf van objecten die, gezien hun volume, niet onder geconditioneerde omstandigheden kunnen worden bewaard, zullen zoveel mogelijk modellen, die vaak ook in gebruik zijn geweest als instructiemiddelen, worden verzameld. Er wordt naar gestreefd, zoveel mogelijk dezelfde schaal aan te houden (1:10).

Textilia

Uitbreiding van deze deelcollectie moet altijd zeer kritisch worden afgewogen. De overlap met de verzamelgebieden van andere historische collecties en militaire musea is immers groot. Bovendien is het bewaren van deze deelcollectie lastig, voor wat betreft de ruimte maar ook de bewaaromstandigheden.

Bibliotheek

De omvang van de bibliotheek is reeds aanzienlijk maar wordt vooral gebruikt voor de documentering van de eigen collectie.

Persoonlijke documenten

Geen beperkingen, mits een duidelijke relatie met het Regiment Genietroepen.

Duiken

Duikuitrustingen zullen maximaal in enkelvoud worden opgenomen.

Afstoten

Indien voorwerpen en/of documenten niet binnen dit beleid passen, dient er naar te worden gestreefd deze af te stoten. In het geval, dat een "collectievreemd" voorwerp aanzienlijk bijdraagt tot verhoging van de attractiviteit van de verzameling, of anderszins van belang is kan, op voorstel van de conservator, door het dagelijks bestuur worden beslist dit voorwerp/document toch in de verzameling op te nemen, dan wel op te laten nemen in de, eveneens beperkte, rekwisietenverzameling.

Af te stoten objecten kunnen worden geruild met of geschonken aan het NMM, een van de andere Historische Collecties van de KL, een ander museum, de Rekwisietencollectie KL of, in bepaalde gevallen, een particuliere verzameling. Voorstellen hiervoor draagt de conservator aan bij het dagelijks bestuur. Het dagelijks bestuur beslist hierover, bij twijfel of in bijzondere gevallen het bestuur.

Af te stoten objecten behoren eerst via ruil, schenking of verkoop te worden aangeboden aan andere musea, voordat verkoop aan particulieren wordt overwogen. Financiële middelen, die het bestuur verkrijgt uit het afstoten van voorwerpen dienen uitsluitend aangewend te worden voor de aankoop van nieuwe voorwerpen voor de collectie. Als geregistreerd museum conformeert de Historische Collectie Genie zich aan de Leidraad Afstoting Museale Objecten (LAMO)

2.3 Behoud en Beheer

Preventieve conservering

De bewaaromstandigheden in het gerenoveerde gedeelte van de tentoonstellingsruimte als ook in het depot zijn op niveau. De temperatuur en de relatieve vochtigheid zijn onder controle en worden permanent gemeten.

In het oude gedeelte van de tentoonstellingsruimte zijn de omstandigheden niet optimaal, de temperatuur is constant (18-20 graden), er zijn luchtbevochtigings- en ontvochtigingsapparaten geplaatst. Tevens wordt ook hier continue gemeten en er wordt alles aan gedaan om de bewaaromstandigheden zo goed mogelijk te laten zijn. Er worden plannen uitgewerkt voor renovatie van de zogenoemde "rechtervleugel" waardoor de omstandigheden in het museum overal gelijk zijn.

Enkele vrijwilligers hebben de cursus behoud en beheer gevolgd.

Actieve conservering en restauratie

De actieve conservering en restauratie beperkt zich op dit moment tot de tentoongestelde objecten. Verdere conservering zal meer aandacht krijgen na de renovatie van het gebouw en de herinrichting. Tot die tijd zal het uiterste worden gedaan om de toestand van de collectie gestabiliseerd te houden.

2.4 Registratie en documentatie

Verbetering van de basisregistratie in Adlib blijft een punt van aandacht. Verdere documentatie is afhankelijk van de capaciteit.

2.5 Gebruik van de collectie

Onderzoek en educatie

In de ICOM-definitie van een museum komen de doeleinden studie, educatie en genoeg naar voren. De Historische Collectie Genie streeft er naar de collectie hiervoor te gebruiken.

De Historische Collectie Genie gebruikt de collectie primair voor de eigen traditie- en historische beleving van het Regiment Genietroepen en secundair voor de overige doeleinden.

De deelverzameling NBC wordt door de Joint CBRN-school van het Opleidings- en Trainingscentrum Genie gebruikt voor studiedoelstellingen.

In de deelverzameling bibliotheek wordt regelmatig onderzoek gedaan, m.n. door leden van de Stichting Geschiedschrijving Genie en de Stichting Menno van Coehoorn.

Rekwisieten worden gebruikt als decorstukken bij belangrijke Genie-evenementen en evenementen in het Geniepark van het Huis van het Regiment Genietroepen.

Presentatie en exploitatie

De grote objecten van de verzameling zijn opgenomen in het Geniepark, de buitenexpositie, of opgeslagen in het depot. Met name de rijdende machines, die buiten staan, dienen intensief te worden onderhouden. Er is daartoe via de RCKL een meerjarig onderhoudscontract met een militaire werkplaats. Op deze wijze kunnen deze objecten worden geëxposeerd zonder op korte termijn sterk in kwaliteit achteruit te gaan.

Objecten van kwetsbare materialen worden toch zoveel mogelijk geëxposeerd. Er worden dan extra maatregelen getroffen om de invloeden van licht en klimaat maximaal te beperken.

Rijksvaartuig 29 wordt door vrijwilligers van het Geniemuseum in de vaart gehouden en gebruikt als visitekaartje van de Koninklijke Landmacht en het Regiment Genietroepen. Het vaartuig heeft als ligplaats het militaire oefenterrein Engelse Gat.

Bruikleenverkeer

Enkele malen per jaar krijgt het stichtingsbestuur verzoeken (vooral van collega-musea) om objecten van de verzameling uit te lenen. In principe werkt het bestuur hier graag aan mee ter bevordering van de collectiemobiliteit.

De Historische Collectie Genie heeft hiervoor een standaard bruikleenovereenkomst, die o.a. voorziet in verzekering van de bruikleengoederen.

3. DE COLLECTIE OP DEELCOLLECTIE-NIVEAU

3.1 Indeling in deelcollecties

De registratie van de collectie is geheel geautomatiseerd. Hiervoor is het softwarepakket Adlib aangekocht. Om deze reden is het minder gewenst om te kiezen voor een thematische indeling van de deelcollecties. Immers, alle objecten, die te maken hebben met één onderwerp, zijn door één zoek sleutel te vinden. Er is gekozen voor een indeling in gelijksoortige objecten:

- Emblemen en Onderdeel karakteristieken
- Afbeeldingen
- Persoonlijke Uitrusting
- Bruggen, groot mechanisch en drijvend materieel
- Mijnen en springmiddelen
- Nucleaire, Biologische en Chemische Beschermings- en instructiemiddelen
- Fanfarekorps der Genie
- Gereedschappen en (meet)Instrumenten
- Modellen/Instructiemiddelen
- Textilia
- Bibliotheek
- Persoonlijke Documenten
- Duiken

3.2 Gegevens per deelcollectie

Een beschrijving van de deelcollecties is in 2004 uitgevoerd in het kader van het project Musip van de provincie Noord-Brabant, de beschrijving ligt ter inzage in Vught.

Verzamelbeleid

Het verzamelbeleid is met name actief gericht op de recente geschiedenis, de minder recente geschiedenis wordt voornamelijk passief verzameld.

Herkomst en eigendom

Vrijwel de gehele collectie (uitgezonderd voer- en vaartuigen en enkele objecten, die in langdurige bruikleen zijn), is eigendom van de Stichting De Historische Genie Verzameling.

De collectie is hoofdzakelijk bijeen gebracht door leden van het Regiment Genietroepen, die hun objecten in eigendom hebben afgestaan. Regelmatig worden objecten en documentatie betrokken van andere particulieren.

4. CONCLUSIE

De basisregistratie van de collectie is voltooid en met de documentatie is een aanvang gemaakt.

Binnen het collectieplan wordt heel duidelijk geanticipeerd op het afstotingsbeleid van Defensie dat er mede op is gericht om materieel, dat niet meer binnen de bewapening wordt gehouden, ook ter beschikking te stellen van de Defensiemusea en de Historische Collecties van de Koninklijke Landmacht. In het geval van de historische collecties door tussenkomst van de RCKL (Rekwisieten Commissie KL). Daarnaast wordt de leden van het Regiment Genietroepen gevraagd om objecten uit hun diensttijd ter beschikking te stellen van het Geniemuseum. Met name wordt er een beroep gedaan op genisten, die werden uitgezonden, om interessante objecten en documentatie aan te bieden aan de Historische Collectie Genie. Regelmatig wordt hiertoe een oproep gedaan in de verschillende bladen van de Genie.

Het bestuur van de stichting de Historische Genieverzameling, beheersvorm van de Historische Collectie Genie, is zich er zeer van bewust, dat met name de recente geschiedenis (uitzendingen, vredesmissies) belangrijk is als het gaat om collectievorming. Nu kan worden verzameld wat van waarde is in de toekomst. Collectiestukken van grote museale waarde kunnen worden ondergebracht bij de Defensiemusea of voor eigen gebruik bij de eigen traditie- en historiebeleving. Dit is bij uitstek een taak voor de Historische Collectie Genie vanwege de specialistische kennis en de wortels binnen het (parate) Wapen der Genie.